

Projectplan Meer bloemrijk gras

Gemeente Rheden, maart 2023

Projectplan ‘Meer bloemrijk gras’

Inhoud

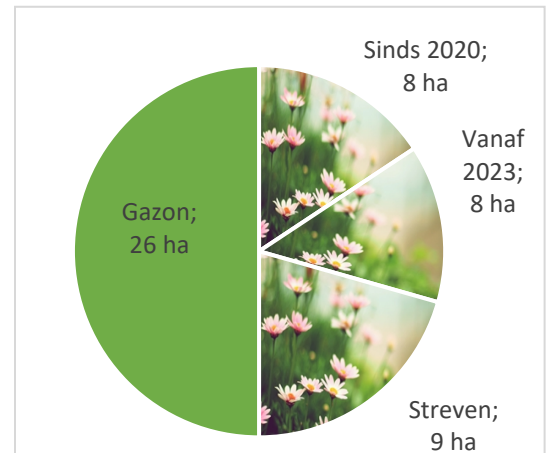
Versiebeheer	2
1 Inhoud	3
1.1 Aanleiding.....	3
1.2 Verschillen tussen beheertypen	3
Gazon.....	3
Bloemrijk gras.....	4
Bermen	4
1.3 Uitgangspunten voor de aanwijzing van bloemrijke gazonlocaties.....	5
1.4 FAQ.....	6
2 Communicatieplan	10
2.1 Achtergrond.....	10
2.2 Doelstelling	10
2.3 Afbakening.....	10
2.4 Communicatieplanning.....	12
2.5 Organisatie	12

Projectplan 'Meer bloemrijk gras'

1 Inhoud

1.1 Aanleiding

Verschillende gemeenten zijn bezig met het bevorderen van biodiversiteit in de openbare ruimte, onder andere door het beheren van gazon als bloemrijk gras. Om de biodiversiteit te stimuleren heeft gemeente Rheden de ambitie om op termijn 50% van haar strak gemaaide gazons op een andere manier te gaan beheren: we gaan hier *bloemrijk gras* realiseren. Op 31 december 2022 eindigde het contract met de huidige maai-aannemer: dit is het moment om te bepalen welke gazons voor ander beheer in aanmerking komen. In gemeente Rheden beheren we zo'n 51 hectare gazon binnen de bebouwde kom. We streven naar 50% bloemrijk gras. Sinds 2020 doen we hier ervaring mee op en inmiddels beheren we zo'n 8 hectare gazon als bloemrijk gras. In 2023 gaan we nog eens 8 hectare aan toevoegen, en wat we in de jaren daarop verder uitbreiden richting de 50% (ongeveer 25 hectare). Hierdoor neemt de biodiversiteit binnen de bebouwde kom toe. Ook blijft de grond onder hoger gras koeler en draagt zo bij aan een koelere woonomgeving.

We merken in de meldingen en via *social media* dat de meningen over bloemrijk gras sterk verdeeld zijn. We begrijpen dat het even wennen is. De één vindt (de overgang naar) bloemrijk gras rommelig, terwijl de ander er juist van geniet. Met duidelijke communicatie willen we in ieder geval de juiste verwachting scheppen bij onze inwoners, in beeld en tekst.

1.2 Verschillen tussen beheertypen

In de openbare ruimte zijn drie schillende vormen van gras te zien:

- Gazon
- Bloemrijk gras
- Berm

Gazon

Gazon is kort gemaaid gras. Het heeft weinig ecologische waarde in vergelijking met natuurvriendelijk beheerd groen. Voor de biodiversiteit is variatie in de vegetatie waardevoller dan alleen kort gras. Gazons hebben diverse functies: recreatief, ruimtelijk en voor waterberging. We hebben gazons in parken, in woonwijken waar wordt gesport en gespeeld en op plekken waar goed zicht voor het verkeer nodig is.

Om het gazon in stand te houden is frequent maaien in het groeiseizoen (maart – november) nodig. Het aantal maaibeurten is niet vastgelegd. Het gras mag een minimale (3 cm) en een maximale (7 cm) hoogte hebben, conform het kwaliteitsbeeld dat bij B-niveau hoort. Het aantal keer dat de aannemer maait hangt dus af van hoe snel het gras groeit. Dit wordt o.a. bepaald door de temperatuur, de hoeveelheid neerslag en de voedingsstoffen in de bodem en soort grond. Gemiddeld is dit tussen 16-25 keer per jaar.

Projectplan 'Meer bloemrijk gras'

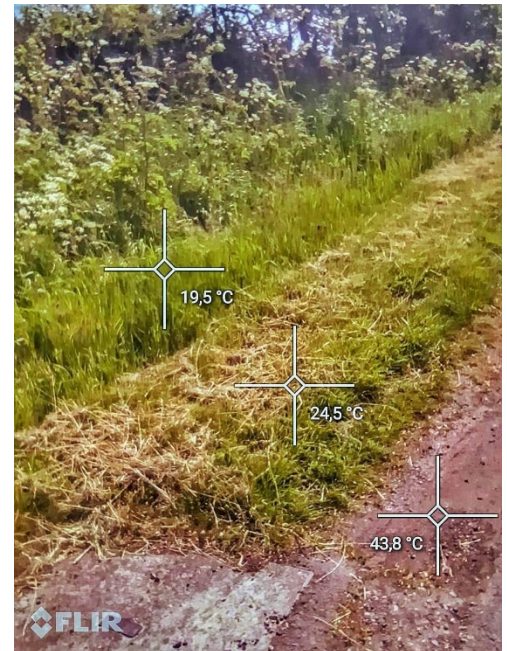
Bloemrijk gras

Bloemrijk gras is gras waarin ook andere kruiden en bloemen groeien. Door maaisel af te voeren komen steeds meer soorten kruiden en bloemen voor in het gras. En dat trekt insecten en vogels. Voor veel insecten, bijen en vlinders zijn inheemse bloemen van essentieel belang voor hun voortbestaan. Door het uitbreiden van het oppervlak aan bloemrijke grasvelden dragen we bij aan het herstel van de biodiversiteit. Bloemrijk gras binnen de dorpen kan een belangrijke bijdrage spelen in het realiseren van een ecologische structuur. Via natuurlijke 'stapstenen' kunnen dieren en planten zich verplaatsen.

Hogere vegetatie zoals bloemrijk gras blijft langer groen bij droogte. De bodem onder bloemrijk gras is koeler dan onder kort gemaaid gazon, daardoor draagt het bij aan een koelere leefomgeving.

Bloemrijk gras bevindt zich op de grotere grasvelden. De rand van bloemrijk gras maaien we mee in de gazonrondes. Deze strook voorkomt overhangend gras en kruiden op het trottoir en biedt ruimte om de hond uit te laten (wel de poep opruimen). Bloemrijk gras maaien we twee keer per jaar, omstreeks juni en oktober¹. We laten 30% van de vegetatie staan zodat insecten hier kunnen overleven en zaden kunnen rijpen.

Bloemrijke graslanden kwamen zo'n vijftig tot honderd jaar geleden nog op grote schaal voor in Nederland. Deze bloemrijke hooilanden ontstonden doordat boeren eeuwenlang constant maaiden en hooiden. Mede door schaalvergroting en overbemesting in de landbouw zijn veel van deze bloemrijke graslanden verdwenen. Het duurt dan ook naar verwachting zo'n acht jaar voordat bloemrijk gras tot volledige ontwikkeling is gekomen: de zaden van bloemen en kruiden die nog aanwezig zijn in de bodem of op andere manieren in het gras terecht komen hebben dan weer een plek gevonden in het gras. De mate van ontwikkeling van de kruiden is sterk afhankelijk van de weersomstandigheden. Grassen groeien goed onder natte omstandigheden, terwijl kruiden baat hebben bij droge omstandigheden. In bloemrijk gras bloeien gedurende het jaar verschillende bloemen en kruiden.

¹ Maaironde 1: eind mei tot half juli (week 23 t/m 28)

Maaironde 2: begin september tot eind oktober (week 36 t/m 43)

Projectplan 'Meer bloemrijk gras'

Bermen

Wat is het verschil met bermen?

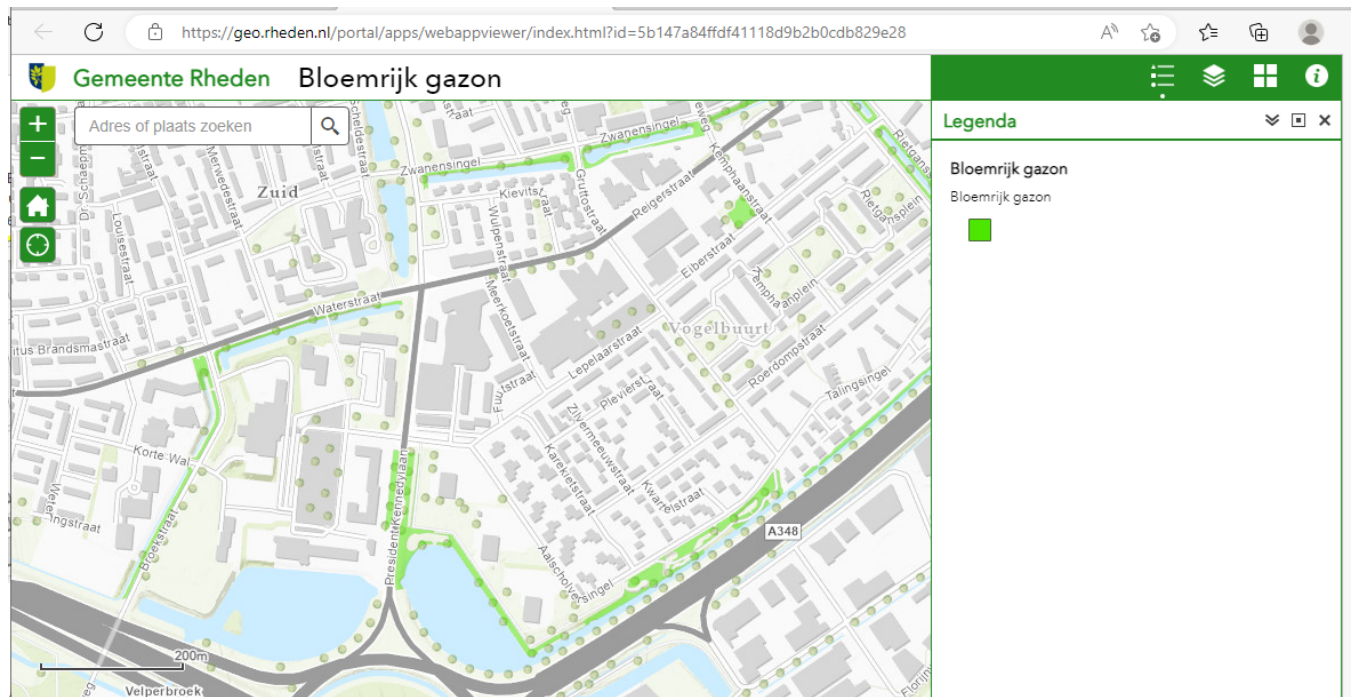
- Bermen (buitengebied). De rand van de berm wordt twee keer per jaar gemaaid. De rest van de berm wordt eens per twee jaar in oktober-november gemaaid. Het maaisel wordt direct opgezogen en afgevoerd.
- Kruidenberm (binnen bebouwde kom). Ingezaaid met bijenmengsel (adoptie door imkers) een kruidenberm wordt iedere vier jaar opnieuw ingezaaid met een inheems mengsel. De rand van de kruidenberm wordt één keer per jaar gemaaid, in oktober wordt 70% van de kruidenberm gemaaid. Maaisel wordt later afgeharkt en afgevoerd.

1.3 Uitgangspunten voor de aanwijzing van bloemrijke gazonlocaties

Om een gazon te kunnen beheren als bloemrijk gras is een voldoende grote oppervlakte nodig. Ook hangt het succes af van de omgeving: is er ander natuurlijk groen in de buurt waardoor zaden via wind of dieren verspreid kunnen worden? We hanteren een aantal uitgangspunten bij het aanwijzen van de locaties voor bloemrijk gras.

- Waar zicht nodig is om gevaarlijke situaties te voorkomen, beheren we het gras als gazon.
- Speelveldjes en speelplaatsen beheren we als gazon.
- Niet direct naast privé-tuinen.
- Langs voetpaden en wegen beheren we de eerste meter als gazon. Op deze manier voorkomen we overhangende kruiden en grassen en blijft een strook beschikbaar om honden uit te laten. Ook hier geldt een opruimplicht.
- Het grasveld moet voldoende groot zijn om gefaseerd te kunnen maaien: dat betekent dat het veld in meerdere keren gemaaid wordt, zodat steeds ruimte overblijft voor planten om tot bloei te komen en voor dieren om te vluchten.
- Het is wenselijk dat binnen een straal van 500 meter natuurlijk beheerd groen aanwezig is, om zo de uitwisseling van soorten mogelijk te maken. Dit kan ook een buurtbosje of heesters met natuurlijke onderbeplanting zijn.

Projectplan 'Meer bloemrijk gras'

VOORBEELD KAART LOCATIES VELP-ZUID. Groene locaties gaan we per 2023 beheren als bloemrijk gras.

Inventarisatie omvorming

	<i>Huidige situatie (ha)</i>	<i>FASE 1 Vanaf 2023 (ha)</i>	<i>FASE 2 Vanaf 2025 (ha)</i>
Gazon	43	35	26
Bloemrijk gras	8	16	25
Totaal gras	51	51	51

Reageren op de wijziging van een beheertype

We hebben zeer zorgvuldig bekeken welke locaties we vanaf 2023 gaan beheren als bloemrijk gras. Op WEBADRES kunt u zien waar we bloemrijk gras willen realiseren. Kent u locaties die ook geschikt zijn als bloemrijk gras of wilt u over een locatie in gesprek? Dan kunt reageren via [GOOGLEFORMULIER](#).

Procedure

- Reacties verzamelen (binnen 2-3 weken)
- Reacties beantwoorden
- Verzameling online publiceren
- Eventueel in gesprek met inzenders
- Nieuwsbericht over reacties

Projectplan 'Meer bloemrijk gras'

1.4 FAQ

We kunnen ons voorstellen dat er vragen zijn en reacties komen over deze beheerwijziging. De gemeente Rheden maakt al enige jaren onderdeel uit van het leernetwerk ecologisch beheer, waarin gemeentelijke groenbeheerders uit de regio ervaringen delen. De meeste gemeenten zijn met een vergelijkbare beheerwijziging bezig. Met name in de communicatie naar de inwoners zijn er grote verschillen. Wij willen actief bewoners informeren en hen de gelegenheid geven om te reageren. Hieronder een overzicht van vragen die we kunnen verwachten.

Bezwaarmogelijkheden

Dit is een beheerwijziging. Het college heeft de bevoegdheid een beheerwijziging uit te voeren, hiertegen is geen bezwaar mogelijk. In het Biodiversiteitsplan (2022) en het integraal beheerplan Openbare ruimte (2021) is al aangekondigd dat we streven naar het beheer van 50% van het gazon als bloemrijk gras.

We hebben zeer zorgvuldig bekeken welke locaties vanaf 2023 beheerd gaan worden als bloemrijk gras. Met de voorgestelde locaties gaan we nu in totaal zo'n 30% van het gazon beheren als bloemrijk gras. Op WEBADRES kunt u zien waar we bloemrijk gras willen realiseren. Kent u locaties die ook geschikt zijn als bloemrijk gras of wilt u over een locatie in gesprek? Dan kunt u reageren via [GOOGLEFORMULIER](#).

Bezuiniging?

Het wijzigen van het beheer is geen bezuiniging, het beheer is in werkelijkheid zelfs iets duurder. We doen dit om de biodiversiteit te bevorderen. Ook helpt hogere vegetatie als bloemrijk gras bij het koeler houden van de bodem en daarmee de woonomgeving.

Verloedering

Bloemen en kruiden in het openbaar groen passen heel goed bij onze groene gemeente. In het bloemrijk gras zijn de eerste jaren met name de madeliefjes, paardenbloemen, wilde peen, diverse klaversoorten, boterbloem, kamille en duizendschoon te bewonderen. De kruidenrijkdom neemt in de loop van de jaren toe. Toch vindt niet iedereen bloemrijk gras mooi. De eerste jaren is er vaak ook nog niet zoveel te zien van de beloofde bloemen. Vanwege het belang voor de biodiversiteit vinden we het toch belangrijk om deze verandering in het beheer door te voeren en ook in de dorpen bij te dragen aan meer biodiversiteit. Insecten zijn van groot belang voor het natuurlijk evenwicht. We realiseren ons dat het even wennen is, een ander aanzicht van het groen in de wijk.

Onkruid in verharding

Onkruid in verharding is een doorn in het oog van veel inwoners. De aannemer heeft de opdracht onkruid in verharding te beheren op kwaliteitsniveau B². Dit kwaliteitsniveau is door de gemeenteraad in 2021 vastgesteld. Het kwaliteitsniveau wijzigt niet met het omvormen van het beheertype gazon naar bloemrijk gras. Net als bij gazon steken we jaarlijks rondom de graskanten af, om overgroei van tegels te voorkomen.

² [Document Rheden - Beheerplan Wegen 2021-2025 gemeente Rheden \(21.70\) - iBabs RIS \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

Projectplan 'Meer bloemrijk gras'

Inzaaien

We proberen op verschillende manieren uit te vinden op welke manier we het beste tot bloemrijk gras kunnen komen. Op de meeste locaties doen we dat door gazons minder te maaien en het maaisel af te voeren, immers in de gazons zijn al kruiden aanwezig. Zo ontstaat bloemrijk gras.

Op een aantal plaatsen experimenteren we ook met het zaaien van inheemse kruidenmengsels. Dit is een relatief kostbare ingreep. Daarom is dit alleen mogelijk op locaties die toch volledig op de schop gaan vanwege een reconstructie, zoals in de Oranjebuurt in Dieren en de Oranjeweg in Rheden. Op die manier kan sneller een resultaat bereikt worden, maar dit volgt niet de natuurlijke ontwikkeling. Natuurlijke ontwikkeling vraagt geduld, maar leidt wel tot het resultaat dat het best past op die locatie.

Buitenspelen

Op speelplaatsen, speelgazons en trapvelden houden we het gras kort. Daar kan volop gespeeld worden. Ook in bloemrijk gazon mag gespeeld worden, dit nodigt uit tot andere soorten spel. Wanneer een grasveld veel gebruikt wordt als speelveld zijn we bereid te kijken naar mogelijkheden om dit geheel of gedeeltelijk toch als gazon te beheren. Neem daarvoor contact op via [GOOGLEFORMULIER](#).

Teken

Inmiddels weten we dat teken in bossen, struiken, lang gras, maar ook in kort gazon zitten. In 2021 meldde een derde van de Nederlanders die een tekenbeet opliepen dat ze deze in de tuin hadden opgelopen³. Daarom is het belangrijk dat als je in het openbaar groen of natuur geweest bent, altijd jezelf, je gezin en huisdieren controleert op de aanwezigheid van teken. En vind je een teek, dan kun je die eenvoudig zelf verwijderen.

Honden uitlaten

Om voor honden een uitlaatzone te bieden (er geldt wel een opruimplicht!) maaien we, ook bij bloemrijk gras, de eerste meter van grasvelden kort. Maar: honden houden ook van spelen in hoger gras. Het is belangrijk huisdieren na het buitenspelen te controleren op grasaren en teken.

Grasaren

Grasaren (kruipertje, *Hordeum murinum*) kunnen honden en katten ernstig verwonden. Ze komen overal in Nederland voor, vaak op voedselrijke grond binnen de bebouwde kom. Bloemrijk gras wordt steeds voedselarmer, grasaren komen daarom (uiteindelijk) niet in dit gras voor. Het is van belang om honden en katten vaak te controleren op grasaren. Daarnaast kan iedereen helpen door grasaren in grasvelden of boomspiegels uit te trekken en thuis bij het restafval te gooien. Ook hondenpoep opruimen helpt: door hondenpoep verrijkt de ondergrond, waardoor grasaren meer kans krijgen.

Om voor honden een uitlaatzone te bieden maaien we, ook bij bloemrijk gras, de eerste meter van grasvelden kort. Ook hier geldt een opruimplicht. Sinds we dit doen (zomer 2022) hebben we geen meldingen meer gehad over grasaren.

Zelf maaien?

U mag het gras niet zelf maaien zodat het weer gazon wordt. We staan wel open voor experimenten met handmatig maaien om meer gefaseerd te kunnen maaien en de bodem minder te verdichten: dit komt

³ [Teken zitten ook in het gazon, al is nog de vraag of dit voor elke tuin geldt \(volkskrant.nl\)](https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/teken-zitten-ook-in-het-gazon-al-is-nog-de-vraag-of-dit-voor-elke-tuin-geldt-volkskrant.nl)

Projectplan 'Meer bloemrijk gras'

de biodiversiteit ten goede. Het beheertype blijft, ook bij handmatig maaien, bloemrijk gras. Heeft u interesse? Neem dan contact met ons op via [GOOGLEFORMULIER](#).

Waarom geen schapen?

De terreinen binnen de dorpen zijn te klein voor begrazing door bijvoorbeeld schapen.

Biodiversiteit

Wil je meehelpen monitoren of de soortenrijkdom inderdaad toeneemt? Dat kan heel eenvoudig, via een van de apps van waarneming.nl. Via de app maak je een foto, hieruit volgen een of meer mogelijke resultaten. De waarnemingen worden opgeslagen en dragen zo bij aan natuuronderzoek. Jouw vondst van een zeldzame soort kan eraan bijdragen dat het beheer daarop wordt aangepast.

Is er kans op brandgevaar door bloemrijk gras binnen de bebouwde kom?

Doordat het binnen de bebouwde kom om beperkte oppervlaktes van lang gras gaat, is de kans op brand klein. Bij hevige droogte kan incidenteel gekozen worden voor toch maaien. We maken dan een afweging tussen het belang voor de biodiversiteit en de kans op brand.

Geen overzicht meer

Enkele soorten in bloemrijk gras kunnen afhankelijk van de groeiomstandigheden ongeveer 80 cm hoog worden. Volwassenen kunnen hier goed overheen kijken. Op plekken waar dit voor het verkeer noodzakelijk is, maaien we het gras kort.

Zwerfafval

Zwerfafval kan voorkomen. Gelukkig zijn er veel vrijwilligers in onze gemeente actief met het opruimen van zwerfafval. De aannemer ruimt vóór het maaien ook zwerfafval op.

Een schone buurt trekt minder zwerfafval aan. Helpt u mee zwerfafval op te ruimen? Wilt u er serieus mee aan de slag en dit regelmatig doen? Neem dan contact op via zwerfafval@rheden.nl om de ondersteuningsmogelijkheden te bespreken.

Fixi

Hebt u een andere vraag of opmerking over het gras of de openbare ruimte in uw buurt? Laat het ons weten via de Fixi app.

Projectplan 'Meer bloemrijk gras'

2 Communicatieplan

Dit hoofdstuk is het communicatieplan behorend bij project 'Meer bloemrijk gras'.

2.1 Achtergrond

Om de biodiversiteit te stimuleren hebben we de ambitie om 50% van onze gazons op een andere manier te gaan beheren. We willen hier bloemrijk gras realiseren. Op 31 december 2022 eindigt het contract met de huidige maai-aannemer: dit is het moment om te bepalen welke gazons voor ander beheer in aanmerking komen.

In gemeente Rheden beheren we zo'n 51 hectare gras binnen de bebouwde kom. Sinds 2020 beheren we zo'n 8 hectare gazon als bloemrijk gras. Vanaf 2023 gaan we nog eens 8 hectare beheren als bloemrijk gras. Hierdoor neemt de biodiversiteit binnen de bebouwde kom toe. Ook helpt hoger gras bij het koeler houden van de woonomgeving.

We merken in de meldingen en via *social media* dat de meningen over bloemrijk gras sterk verdeeld zijn. We begrijpen dat het even wennen is. De één vindt (de overgang naar) bloemrijk gras rommelig, terwijl de ander er juist van geniet. Met duidelijke communicatie willen we in ieder geval de juiste verwachting scheppen bij onze inwoners, in beeld en tekst.

Zie inhoudshoofdstuk voor meer achtergrondinformatie.

2.2 Doelstelling

Informeren van inwoners over het veranderend beheer van een deel van onze gazons naar bloemrijk gras (waarom en waar) en bijdragen aan draagvlak voor biodiversiteit binnen de bebouwde kom.

2.3 Afbakening

De afbakening geeft aan wat we wel en niet gaan doen m.b.t. communicatie.

Communicatiedoelstellingen

- Voor 1 mei 2023 zijn inwoners geïnformeerd over veranderingen in gazonbeheer per 2023 en ook waarom de veranderingen belangrijk zijn.
- Aanwonenden van de toekomstige bloemrijke gazons kunnen via de media en via informatiebordjes weten dat hun uitzicht gaat veranderen en waarom.
- Inwoners die op zoek zijn naar informatie over bloemrijk gras in Rheden kunnen deze informatie online vinden per 1 mei 2023 en kunnen ook hun opmerkingen ergens kwijt.
- De interne organisatie (inclusief raad) is voor 1 mei 2023 geïnformeerd over de veranderingen in gazonbeheer per 2023.

Projectplan 'Meer bloemrijk gras'

Boodschappen

KERNBOODSCHAP

Omdat we in onze prachtig gelegen groene gemeente de biodiversiteit willen stimuleren hebben we de ambitie om 50% van onze gazons binnen de dorpen te gaan beheren als bloemrijk gras. Vanaf 2023 gaan we daarom op zo'n 40 locaties grotere gazons beheren als bloemrijk gras. Dit geeft een ander beeld en zal even wennen zijn, maar het is belangrijk voor het herstel van de biodiversiteit. Gezonde natuur zorgt bijvoorbeeld voor minder plagen zoals eikenprocessierups en is van groot belang voor onze voedselvoorziening.

- Kort gemaaid gazon heeft weinig natuurwaarde en is bovendien warmer voor de buurt dan lang gras. In kort gemaaid gazon komen weinig soorten dieren en planten voor, in gras dat langer is meer. Door een ander beheer ontstaat een ander beeld met andere soorten. Het optimale beeld van bloemrijk gras ontstaat naar verwachting na 8 jaar. Het succes is mede afhankelijk van de groeiomstandigheden. Bloemrijk gras bestaat uit soorten die hier van nature thuishoren.
- In gemeente Rheden beheren we zo'n 51 ha gazon. Sinds 2020 beheren we zo'n 8 hectare als bloemrijk gras. Door de ervaring die we hebben opgedaan zijn we klaar voor de volgende stap: vanaf 2023 voegen we daar zo'n 9 hectare bloemrijk gras aan toe, verspreid over zo'n 40 locaties. We streven op den duur naar ongeveer 25 hectare bloemrijk gras. Er blijft voldoende ruimte over om te sporten en te spelen.
- De reden voor toepassing van het beheertype is biodiversiteitsherstel. Het nieuwe beheer is (in ieder geval de eerste jaren) geen bezuiniging. Kort gras wordt 16-25 keer per jaar gemaaid, lang gras twee keer. Bij kort gemaaid gazon kan het afgemaaid gras blijven liggen en verteerd snel. Bij lang gras moet het gras na het maaien worden afgevoerd.
- Overige info: zie hoofdstuk inhoud / FAQ.

Communicatiemiddelen (media)

- De Regiobode. Live interview op locatie over veranderend beheer met wethouder Dorus Klomberg (en/ of groenbeheerder).
- Webpagina over bloemrijk gras op www.rheden.nl met achtergrondinformatie en kaartmateriaal (met beoogde locaties voor bloemrijk gras).
- *Social media* post (Facebook/instagram)
- Intranetbericht voor interne organisatie
- Informatieblad A4 op nieuwe locaties van bloemrijk gras
- Flyer A6 voor wijkteams om uit te delen bij vragen.
- Gericht (mail)bericht naar
 - o Raadsleden (memo via griffie)
 - o Telefoonteam
 - o Buurtbeheer
 - o Belangenverenigingen
 - o Natuurverenigingen

Projectplan 'Meer bloemrijk gras'

- Hoveniers-groenvoorzieningsbedrijven in de gemeente
- Van Hall Larenstein

Geen onderdeel van het project

- Volledige acceptatie van meer biodiversiteit en een ander groenbeeld binnen de bebouwde kom is niet iets dat met één communicatiecampagne te realiseren is. De uitvoering van het Biodiversiteitsplan (2022-2032) kan daaraan bijdragen.

2.4 Communicatieplanning

Zie bijlage excel voor de communicatieplanning.

Deelcampagnes

1	Informeren interne organisatie - Afdeling - Wethouder - College - Raad - Buurtbeheer - Telefoonteam	Voor 1 mei
2	Informatie inwoners - Informatie in de Regiobode - <i>Social media</i> - Informatiebordjes op locatie - <i>Hand outs</i> uit te delen door het wijkteam bij vragen - Doelgroepen per mail informeren	mei 2023
3	Informeren evaluatie interne organisatie	Najaar 2023